

זכויותיה דיוסף צדיקא

לדמותו של הגאון בענקים - הרה"ק רבי יוסף צובירי זיע"א
גאון רבני תימן בדור האחרון מח"ס ויעבור יוסף בר ושא"ס
לרגל יומא דהילולא ב' באב

הורתו ולידתו

העיר צנעא עיר ואם בישראל, עיר
מליאה חכמים וסופרים, בתי מדרשות הומים
ושוקקים יומם ולילה.

זאת העיר אשר זכתה מן שמיא, כי בה
יוולד הגאון הקדוש נודע בשערים שמו,
מגדולי פוסקי ומנהיגי הדור, פה קדוש
גאון רבני תימן בדור האחרון, מרן
הגאון רבי יוסף צובירי זיע"א.

עצם היוולדו בעיר צנעא היתה לפלא,
שכן אביו ר' יעקב, סוחר ממולח היה עוד
קודם נישואיו. והרבה בנסיעות בעולם
עד אשר הגיע לירושלים עיר הקדש,
שם איוה למושב לו, וכבר גמר אומר
לשאת אשה בירושלים, ולקבוע שם
מושבו. ולא עוד אלא שכבר בא בקשרי
שידוכין, עם נערה בת טובים מירושלים

בימים ההם הגיע לירושלים איש קדוש
וטהור, הלא הוא רבי יהודה פתיה
זיע"א אשר דמותו עדיין לא היתה
מוכרת לרבים, ור' יעקב כסוחר ממולח, גם בסחורה זו
הבחין, על כן הלך עם המיועדת אל רבי יהודה פתיה
לבקש ברכתו.

ומה רבתה התדהמה כאשר רבי יהודה הביט ביעקב
ואמר לו, לא זו בת זוגך המיועדת. סע לתימן שם נמצאת
המיועדת לך. ואכן באמונת חכמים ללא עוררין, עשה
כדבריו. ארז מטלטליו, חזר לתימן, ושם בא בקשרי
נישואין עם שמעה בת ר' סאלם מגארי ע"ה.

ותהר שמעה אשת יעקב, ותלד בן ביום חג השבועות
שנת התרע"ו זמן מתן תורתנו. והי בהמולו, ויקרא
שמו בישראל "יוסף".

אין זאת אלא כי ראה רבי יהודה פתיה זיע"א, כי נשמה
גדולה עתידה לצאת ממנו בתימן, ועתידה להשפיע
ולהטביע חותמה לדורי דורות, ושליחותה בתימן
להרים קרן התורה, ולהיות משומרי משמרת הקדש.

לאור המנורה הטהורה

משפחת צובירי קבעה משכנה לדורותיה לתפילה
ולתורה, בישיבה הגדולה ישיבת "בית אלאוצטא".
ישיבה זו היתה קיימת מאות שנים, כאשר בראשותה
עמדו גדולי הדורות, דור אחר דור, כאשר בראשם
הודן ומאורן של ישראל, רבינו דוד מזרחי

(משרקי) זיע"א בעל שתי"ז
ושא"ס, אשר שימש כראש
הישיבה לפני למעלה מ-300 שנה,
ואשר מרן רבינו זיע"א צאצא למשפחת
משרקי מצד אמו.

באותה העת אחד מגדולי הדור, אשר
שימש כראש הישיבה שם. היה הגאון
הקדוש מארי סעיד אלעזירי זיע"א אשר
כונה ע"י תלמידיו "המנורה הטהורה",
חסיד וזך, וישר פעלו. עני מרוד, ועבד
לה' ולבניו, כל ימי חייו. לא חס על כבודו
מעולם, רק כבוד שמים לנגד עיניו. מרבץ
תורה היה מנער ועד זקן, יום ולילה לא
ישובות.

רבינו הרה"ק רבי יוסף צובירי,
היה רב רבנן גאון וקדוש מרבין
תורה לעדרים מתמיד עצום
ונורא ויראת ה' חופפת עליו
תפילותו בוקעות רקיעים וכל
דבריו נשמעים.

"המנורה הטהורה" כמנורה שהדליק
אהרן הכהן בבית המקדש, שהיתה כולה
אור עליון אור שכינה וקדושה. כך היתה
תורתו בטהרה וקדושה, ללא כל מניעים,
בהתמדה עצומה. את כל אלה ינק
הילד והנער יוסף, מרבו. רכש ממנו את
דרכיו והליכותיו בקדש, והיה הוא לרבו
המובהק, כל ימיו דבק בדרכו ובמשנתו, ידע את דעתו
בכל דבר ודבר עד קוצו של יוד.

ועם כי רוב ככל מאורי הדור שקמו ליהודי תימן
מהעיר צנעא, תלמידיו הם, מהם מהר"ח חובארה,
מהר"י אלשיך, מהר"מ צובירי, ועוד רבים. הבולט
שבכולם היה מרן זיע"א, אשר רבו סמך עליו סמיכה
בכל כחו, ועוד בעודו צעיר לימים ילד ממש, סימנו
כמנהיג הדור הבא. משכך נהג בו כבוד רב, ואף היה
שולחו לתפקידים אשר נבצר ממנו לקיים, כביכול
רעו וידידו הוא, ולא תלמידו.

שבת בבית ה' כל ימי חייו

עם כי המצב הכלכלי בתימן היה קשה מאד, עוד
לא התאוששה קהילת יהודי צנעא מהמצור הכבד
"חוזת אלנפר", אשר כילה את רוב יהודי העיר. רק
אט אט, חזרו אליה הנמלטים מבעוד מועד. ובעיתות
כאלה אף שיהודי תימן תורתם עראי ומלאכתם קבע,
מ"מ לא נמצאו כמעט אנשים אשר לא נדרשו לטרוח
לפרנסתם, ולהיותם פנויים לעסק תורה בלבד.

אמנם כישוריו של יוסף הרך, היו לפלא עצום. עוד
מתחילת לימודו בבית המדרש היה ניכר לעין כל, מוחו
זך השכל והרעיון. כאמור אביו שסוחר היה, גם כאן
הבין כי מן שמיא זכו לו למרגניתא טבא, ועליו

נפשו מילדות עד זקנה ושיבה לא ידעה שבעה, הספריה הגדולה בשיבה, לא מלאה את סיפוקו די הצורך. אם שמע כי לאיש פלוני יש בביתו ספר שעוד לא חזו עיניו, היה מתדפק על דלתו ומבקש בהשאלה את הספר למספר ימים, מספרים אלו דלה עוד ראיות ומובאות למנהגים ודינים אשר ביסס.

אף כאשר עלה ארצה, לא נח ולא שקט בחיפוש מחיפוש בספריות שונות, בהתמדה עצומה, לבסס ולחזק מנהגי אבותיו ורבותיו. לחשוף מקורותיהם וטעמיהם.

לא בכדי זכה הוא לחבר ספרים למכביר, ועוד רבות בכתובים. כל ספריו בנויים מן המסד עד הטפחות בסדר מופתי, בסברא ישרה ובסגנון המובן לכל אדם. לא רבים זכו כי בספריהם ישולבו עמקות ופשטות בד בבד, כאשר כל קורא ימצא בו מבוקשו.

בור סוד שאינ מאבד טיפה

נוהג מיוחד היה לו בהיותו נער בתימן, קודם השבת היה דואג לשאול מבעלי ספרים, ספר אחד עב, או ב' ספרים דקים, אשר עדיין לא שזפם, וכך היה גומרם מכריכה לכריכה.

שקידה זו ראויה להערצה בפני עצמה, אך הפלא שבעתיים היה כי "כל" ספרים אלו אף שלמדס פעם אחת כל ימי חייו, היה בקיא בהם היטב עד שהיה זוכרם על פה, ומספר מו"ר הגר"ע מנצור שליט"א כי פעם בא לבקש הסכמתו לספר מסויים שכתב עליו הקדמה גדולה באריכות, וקודם שהראה לו הספר שאלו איזה ספר אתה מתכוון להדפיס השיבו ספר פלוני, והנה החל הרב מצטט את הספר מעמ' השער בע"פ מילה במילה, בפליאה שאל את הרב כיצד הוא בקי בספר זה, השיבו, שבת אחת היה אצלי...

פעם בעת גילוי לב אמר לאחד מתלמידיו, כי זוכר הוא ע"פ למעלה מחמש מאות ספר מכריכה לכריכה.

כמו כן שח כה"ר הגאון רבי ששון ניסים שליט"א כי פעם נסע יחד עם מרן זיע"א במונית, והרב דיבר איתו על סוגיא מסויימת, וציטט לשונות הראשונים בע"פ מילה במילה, כאילו ספר פתוח לפניו.

כל רז לא אנים ליה, בכל פרד"ס התורה לא הניח פינה וזווית אשר לא נתן בה עינו עין הבדולה, עד כי פעם שח כה"ר הגאון רבי שלמה קרח זצוק"ל כי בביקורו אצל מרן הגרע"י זצוק"ל, תוך כדי שיחתם הזכיר מרן הגרע"י את מרן זיע"א, באמרו כי לעיתים כשהיה נשמט ממנו מקור מסויים, היה מתקשר למרן זיע"א, והיה נענה דרך כלל על אתר בציטוט הלשון במלואה, עם המקורות.

ניצול הזמן

מרן זיע"א מתמיד עצום היה, וכל זמנו קדש קדשים

ללששה ולהשביחה. משכך דאג אביו ומארי יוסף עמר (אטוחנה), שלא יצטרך לצאת לסבלותיו לעזור בכלכלת הבית, כפי רוב ככל הנערים בעת ההיא. על כן הם החזיקו בעץ החיים, תמכו בו והסירו מעליו עול הפרנסה.

מרן רבינו זיע"א ניצל מתנה זו עד תומה, והעיד עליו רבי עמרם קרח רבה הראשי של תימן כי כבר בגיל עשר שנים היה מגלגל את התלמוד על לשונו. משכך הלך והתעלה, ונעשה בקי בחדרי תורה, ש"ס בבלי וירושלמי, ראשונים ואחרונים.

אף אנשים רחוקים מתורה, ראו במוחש כי גופו הענוג אין מקומו, אלא בעונג לימוד התורה. כך כשעלה ארצה

והוכרח לעסוק למחייתו, בבקשו אחרי מלאכה, הוצע לו להעביר דליי מלט מלאים לפועל ערבי. בסוף היום חזר לביתו, וחלה כשבוע כשכל גופו מלא שלפוחיות. ה"בוס" שהגיע לבקרו, אמר לרעייתו הרבנית, בעלך לא יסכון למלאכת כפים, כי אם למלאכת שמים.

מושך בשבע סופר

לא חזון נפרץ היה לראות ילד קט כבן עשר שנים, מחטט ונובר בספריות הישיבה הגדולה "בית אלאוצטא". מה לו ולילד עול ימים, ולספרים שאף גדולים ממנו בשנים אינם יודעים מה טיבם. שמא מרפרף הוא בלבד, ונהנה מעיסוקו בדברים של גדולים. ומה גדלה הפליאה כי הנער מחזיק קולמוס ופיסות נייר, והוא יושב ומעתיק מספר פלוני, סוגרו ומחזירו, פותח ספר אחר ומצטט אף ממנו. ואח"כ יושב ומוסיף וכותב, וראשו שקוע ואין הוא משים לבו למבטים שסביבו.

אש קדש בערה בלבו של הילד הרך, ומאז כך היתה דרכו כל ימיו, לשמר את תורת רבותיו ואבותיו. אותה אש לוחטת, היא זו שדחתו ליטול קולמוס וקלף. אם יציץ מאן דהוא לתוך הדפים אשר כתב, יראה כיצד מעלה הוא על הכתב מנהגי הישיבה המשקפים באופן כללי את מסורת רוב יהודי תימן, ומבססם מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, בטוב טעם ודעת כאחד מגדולי הרבנים.

אך לא רק זו, כי אם בעודו נער צעיר כבר הריצו אליו שאלות מכל רחבי תימן, לרוב דחקו היה משיב את התשובה מעבר לדף השאלה, כך שלא נותרו בידינו רק התכתבויות מעטות. בשאלה אשר נשלחה אליו מהעיירה "רצאבה" השוכנת במחוז דמאר, כתבו אליו גדולי חכמיה והוא רק בן כ"א שנה, כך "הרב התחכמון", פעמון זהב ורמון, אשר זרחה עליו אורה, ותופע עליו נהרה, גודר גדר ועומד בפרץ, והוכיח במישור לענוי ארץ, החכם השלם כמוהו"ר יוסף ו' יעקב אלצבירי יצ"ו."

מגדולי תלמידיו בתפילת רבים לישועת הכלל והפרט

לה', כשעלה ארצה תחילה לא הכירו בגדולתו, והוא סבל תקופות קשות בפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. כחלק מהשתדלותו בפרנסה, שימש כמלמד בתלמוד תורה בשכונתו. שח לנו אחד מתלמידיו בימים ההם, כי מיד כשנסתיים השיעור והתלמידים אצים לחצר, והמורים לחדר מורים. מרן רבינו נשאר בכיתה, ומיד ממשיך בלימודו, או בכתבתו עד סיום ההפסקה.

שח כה"ר הגאון רבי יצחק מעלם שליט"א כי תוך שיחותיו עם מרן זיע"א היה מצטט ומזכיר רבות מדברי הגאון בעל נודע ביהודה והיה ניכר כי הוא בקי בשו"ת נודע ביהודה ע"פ לפרטי פרטים, מששאלו כמה פעמים למד שו"ת נודע ביהודה השיבו שחזר על השו"ת למעלה מעשרים פעם.

מי כמוהו מורה, אך ירא הוראה

מרן זיע"א מתוקף היותו בקי עצום בכל חלקי תורה, הורה הוראות בכל חלקי תורה בהוראות ברורות, איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא, היה עונה לשואליו במאור פנים קטן כגדול. שח לנו אדם אשר הכירו ברחובה של עיר, וכך היה המעשה, ככל הנראה זומן מרן רבינו לאיזו שמחה בבני ברק. בעל המעשה אשר נכח באזור, מתאר כי ראה תימני מבוגר בעל צורה מוקף בבחורי ישיבות ואברכים, אשר נראה כי החליטו להתקיף את הרב התימני, ולבחנו אם יש לו מה למכור...

הוא החליט להתקרב אולי יוכל לסייע בדבר מה, בהתקרבו למקום חזה בדבר פלא, איך

פלוני שואל אותו מהל' שבת והוא משיבו בחיוך ובנעם, אך זה מסיים ופלוני מקשה בסוגיא מן התלמוד והוא משיבו גם בנעם ובחיוך, עד אשר סיים אחרון השואלים את שאלותיו. כשכל הנוכחים נדהמים מעוצם ידיעותיו, ושליטתו בכל מכמני התורה.

למרות זאת שח לנו תלמיד מתלמידי כיתתו, כי פעם התעוררה לו שאלה סבוכה, ומיד התקשר לרבינו לבקש מענה, ורבינו שעיף היה מעמל היום, וחש כי אין זה נכון לענות כעת לשאלה כזו, השיבו בלשון הפסוק "לא ידעתי, נפשי שמתני מרכבות עמינדיב". ברומזו כי אינו יכול לענות כשהוא עיף, ונפשו זקוקה כעת לשינה "במרכבות עמינדיב".

נערץ על כל סביביו

אם כי מרן זיע"א היה ענוותן כהלל, נערץ היה על כל סביביו, הליכותיו הליכות אלי מלכי בקדש, אש יוקדת של תורה בטהרה, כל משאת חייו היתה מהו רצון ה', כאשר רצונותיו האישיים לא עלו כלל לדיון.

כאמור כשהגיע מרן זיע"א ארצה, לא הכירו עדיין בגדולתו הרבה. ומי שהכירו לחכמי ישראל היה הגה"ק מארי יחיא נחום זיע"א, כי כאשר עלה ארצה, ראה את מרן זיע"א אשר בא לקבלו יחד עם עוד קהל גדול. ומששאלו לדבר מעשיו ופעולותיו, נשתומם על עניונו ודחקו, ומאחר ובאותה עת התעורר דיון על מינוי רב לבני העדה, מארי יחיא נחום אשר היה אמיץ לבו בגבורים, כעולה חדש נטל עמו את מרן זיע"א לביתם של גדולי הרבנים בירושלים, באמרו ליושבים שם "כזה ראה וקדש" בהצביעו על מרן זיע"א, ואכן לא ארכו הימים ונתבקש מרן זיע"א לכהן כרב העדה, תפקיד בו כיהן עד יומו האחרון.

חלק מציבור העולים להשתטח על ציונו

גדולי הדור רחשו לו כבוד גדול, כך במכתב אחד ממרן הגר"ע יוסף זצוק"ל כאשר תכנן רבי אליהו רשיד להקים בי"ס לבנות בנתיבות, והתייעץ עמו מי יעמוד בראש הוועדה הרוחנית, כתב לו "שימנה את ידידנו הדגול הרב הגאון המפורסם כש"ת מהר"ר יוסף יעקב צובירי שליט"א אשר למפורסמות אין צריכין ראייה לגדולתו".

בסיום פגישתו עם מרן הרב רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, ליווהו הרב שך מביתו עד הרכב בכבוד גדול, למרות היותו גדול ממנו בשנים, תוך כדי שהוא מפטיר לכל אורך הדרך "אגרויסע תלמיד חכם".

להעיל שארית ידידעו משחת

לרגל ניתוק עם ישראל מעברו ומשרשיו, בשליחת הנוער בכפיה למוסדות מנותקים מתורה, היה מכתת רגליו מרן זיע"א מבית לבית, ומכינוס לכינוס, על מנת לשדל את החורים לשלוח בניהם ובנותיהם למקומות תורה, ומוציא יקר מזולל כפי תהיה.

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

אין ספור מעשים נודעו על תפילותיו וברכותיו שלא שבו ריקם, ואף כי אחרי מותו הפוקדים את ציונו נושעים בפקודת ישועה ורחמים, תורתו שהיתה בטהרה וקדושה, תפילותו שהיתה כבן אצל רבו, יחסו הנכבד לכל אדם באשר הוא, מידותיו התרומיות, עומדות לזכות הבאים על ציונו הקדוש, בפרט ביומא דהילולא דיליה.

סיפורי הישועות לא יכילם הגליון, על קצה המזלג נספר כי עשרות נושעו מיד אחר התפילה אשתקד, בזיווגים הגונים וברפואה שלימה למעלה מדרך הטבע. שח לנו אחד מן הבאים על הציון הקדוש, כי פעל בעבור תורתו של מרן זיע"א באיזה ענין, ומיד לאחר מכן מצא את זיווגו בנקל, אחר שהיה מעוכב שנים רבות.

יום חמישי לפנות ערב בשער החסד

ביום חמישי ב' באב התשפ"ו
יחול יום הילולא רבה

של האי צדיק קדוש עליון
הרב הקדוש רבי

יוסף צובירי

זצוק"ל זיע"א

אשר מנוחתו כבוד בבית העלמין ירקון

כניסת "שער החסד" (גוש 6 אזור 9 שורה 16)

תפלת רבים בראשות מרנן ורבנן גדולי תלמידיו
בשעה 6.30 אח"צ

עולו ואתכנשו להילולא קדישא
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כיבוד כיד המלך יוגש לעולים לפקוד את ציונו הקדוש

דרכי הגעה

גדרה

יציאה בשעה 17:30
0556748235

ראש העין

יציאה בשעה 18:00 בדיוק
0548532922

אלעד

יציאה בשעה 18:00 בדיוק
0504100599

רחובות

יציאה בשעה 17:30 בדיוק
0583200334

ראש העין

קו 27 או 37
ומשם קו 21 או 21א
(נסיעה כחצי שעה)

בני ברק

קו 92 82 1 20 לתחנה ביה"ח בלינסון
ומשם קו 21 או 21 א לבית העלמין
(כ-20 דקות בסה"כ)

ירושלים

קו 427 מתחנה מרכזית קומה 3 רציף 319
לכוון תחנת רכבת קרית אריה
משם קו 21 א' לבית החיים ירקון (כשעה נסיעה)